

บทที่ 3

อารยธรรมเกาหลี

เค้าโครงเรื่อง

1. สภาพภูมิศาสตร์และประชากร
2. เกาหลีโบราณ
3. เกาหลียุคใหม่
4. ความเจริญของเกาหลี

สาระสำคัญ

1. สภาพภูมิศาสตร์และประชากร จะศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับที่ตั้ง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ประชากรและเชื้อชาติ
2. เกาหลีโบราณศึกษาเรื่องราวจากเกาหลีโบราณ สังคมยุคดั้งเดิม ยุคโบราณ ยุคกลาง ที่แบ่งออกเป็นอาณาจักรและราชวงศ์ต่าง ๆ
3. เกาหลียุคใหม่ ศึกษาเกาหลีในคริสต์ศตวรรษที่ 20 การยึดครองของญี่ปุ่น การได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การแบ่งแยกออกเป็นเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ สงครามเกาหลี และเกาหลีในปัจจุบัน
4. ความเจริญของเกาหลีในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาศาสนา และความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สามารถอธิบายความสำคัญของสภาพภูมิศาสตร์และประชากรเกาหลีที่มีส่วนสำคัญต่อประวัติศาสตร์และการพัฒนาประเทศในปัจจุบันได้
2. สามารถอธิบายความเจริญของเกาหลีโบราณที่มีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะ ตลอดจนการรับอารยธรรมจากประเทศเพื่อนบ้านได้
3. สามารถวิเคราะห์เกาหลีในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้เป็นอย่างดี วิเคราะห์อุปนิสัยบุคลิกลักษณะของชาวเกาหลีได้
4. สามารถอธิบายมรดกอารยธรรมความเจริญของเกาหลีว่ามีอะไรบ้าง มีความสำคัญและสัมพันธ์กับที่อื่น ๆ อย่างไร สามารถเปรียบเทียบกับอารยธรรมของจีนและญี่ปุ่นได้

เกาหลีเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม อารยธรรมของตนเอง และรับถ่ายทอดมาจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น จีน และญี่ปุ่น มาเป็นเวลานานกว่า 3,000 ปีมาแล้ว มีเรื่องราวความเป็นมาและความเจริญที่น่าสนใจศึกษาติดตามวิวัฒนาการตั้งแต่โบราณ เพื่อเป็นพื้นฐานความเข้าใจในปัจจุบัน

1. สภาพภูมิศาสตร์และประชากร

เกาหลีเป็นประเทศที่ตั้งอยู่บนคาบสมุทรเกาหลี ที่ทอดตัวมาจากประเทศจีนลงมาทางใต้ ทางปลายสุดของคาบสมุทรมีเกาะใหญ่ที่สุด คือ เกาเซจู พรหมแดนทางด้านเหนือติดกับประเทศจีน แม่นจูเรีย และไซบีเรียของรัสเซีย โดยมีแม่น้ำยาลู (Yalu River) ยาว 790 กิโลเมตร และแม่น้ำ ทูมัน (Tuman River) ยาว 521 กิโลเมตร เป็นเส้นกั้นพรหมแดน ทางด้านตะวันตกใกล้กับประเทศจีน โดยมีทะเลเหลือง (Yellow Sea) กั้น ทางด้านตะวันออกใกล้กับประเทศญี่ปุ่น โดยมีทะเลตะวันออก (East Sea) กั้น

เกาหลีเหนือมีกรุงเปียงยาง (Pyongyang) เป็นเมืองหลวง มีประชากร 20.69 ล้านคน (ค.ศ. 1988) มีเนื้อที่ 46,540 ตารางไมล์

เกาหลีใต้มีกรุงโซล (Seoul) เป็นเมืองหลวงมีประชากรทั้งประเทศ 42.08 ล้านคน (ค.ศ. 1988) มีเนื้อที่ 38,175 ตารางไมล์

พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศร้อยละ 70 เป็นภูเขาและที่ราบสูง ภูเขาในเกาหลีเหนือจะสูงมากกว่าเกาหลีใต้ เทือกเขาที่สำคัญ ได้แก่ เทือกเขาแบ็กตู (Baktu Mountain) และเทือกเขาเทแบ็ก (T'aeback Mountain) ยอดสูงที่สุด คือ ยอดเขาฮัลลา (Halla peak) ซึ่งเป็นภูเขาไฟที่ดับแล้วตั้งอยู่บนเกาะเซจู

ลักษณะภูมิอากาศ 4 ฤดู คือ ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว มีอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว และร้อนจัดในฤดูร้อน เขตที่มีอากาศสบายที่สุด คือ เกาเซจู มีอุณหภูมิ 58 องศาฟาเรนไฮต์

ชาวเกาหลีมีเชื้อสายมองโกเลีย มีภาษาพูดมาจากตระกูลอัลตาอิก (Altaic family) เป็นภาษาแมนจูเรียและมองโกเลีย อักษรตัวเขียนของเกาหลีเรียกว่า ฮันกุก (Hangul) ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะ 14 ตัว และสระ 10 ตัว

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1

ให้นักศึกษาวาดแผนที่เกาหลี พร้อมทั้งบอกสภาพภูมิประเทศที่สำคัญ ๆ

2. เกาหลีโบราณ

จากหลักฐานโบราณคดีแสดงให้เห็นว่า สังคมเกาหลียุคดั้งเดิมเป็นที่อยู่ของมนุษย์ยุคพาลีโอลิธิค (Paleolithic Age) เมื่อประมาณ 600,000 ปีมาแล้ว มีการขุดค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยหินและกระดูก ผู้คนดำรงชีวิตด้วยการล่าสัตว์ หาปลาและหาของป่า อาศัยอยู่ตามป่า เขา และถ้ำ

ต่อมาเมื่อ 3,000 ปีมาแล้ว พวกอัลไตอิก (Altaic peoples) ได้อพยพมาจากตอนในของทวีปเอเชียมาตั้งถิ่นฐานในคาบสมุทรเกาหลี ตั้งบ้านเมืองเป็นปึกแผ่นพร้อมกับสร้างสมวัฒนธรรมยุคบรอนซ์ (Bronze Age Culture) พวกนี้ได้ผสมเผ่าพันธุ์กับพวกพื้นเมืองดั้งเดิมของคาบสมุทรรวมเรียกว่า ชนเผ่าตังกัส (Tangus) นับว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวเกาหลีในปัจจุบัน

การกำเนิดชาติเกาหลีมีตำนานเล่าถึง ตันกุน (Tan-gun) ผู้เป็นรัฐบุรุษกึ่งเทพเจ้า ได้เป็นปฐมกษัตริย์ รวบรวมแว่นแคว้นต่าง ๆ ที่ตั้งกระจัดกระจายอยู่บนคาบสมุทรเกาหลีรวมกันก่อตั้งเป็นชาติเกาหลีขึ้นมาเมื่อ 2,333 ปีก่อน ค.ศ. มีการกำหนดเอาวันที่ 3 ตุลาคมของทุกปีเป็นวันกำเนิดชาติ (National Foundation Day) เป็นวันหยุดประจำชาติ เพื่อน้อมรำลึกถึงกษัตริย์ตันกุนผู้สร้างชาติเกาหลี

ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองเกาหลี เริ่มต้นด้วยเกาหลียุคโบราณ ซึ่งเป็นเรื่องราวของยุคสามอาณาจักร ได้แก่ อาณาจักรโคกูริว (Koguryo Kingdom) ปีที่ 37 ก่อน ค.ศ.—ค.ศ. 668 มีอิทธิพลมากที่สุดในบรรดาอาณาจักรทั้งสาม ได้ครอบครองดินแดน 2 ใน 3 ของประเทศและส่วนใหญ่จากแมนจูเรีย

อาณาจักรแพ็กเจ (Paekche Kingdom) ปีที่ 18 ก่อน ค.ศ.—ค.ศ. 660 ตั้งอยู่ในบริเวณกรุงโซลในปัจจุบัน ต่อมาได้อพยพลงมาจากตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทร อาณาจักรนี้ได้ นำเทคนิคการทำไหม ความรู้เรื่องเหล็ก ศิลปะและศาสนาพุทธไปยังญี่ปุ่น

อาณาจักรชิลลา (Shilla Kingdom) ปีที่ 57 ก่อน ค.ศ.—ค.ศ. 935 ตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของคาบสมุทร และเป็นอาณาจักรสุดท้ายที่มีความเข้มแข็งมาก สามารถเอาชนะอาณาจักรโคกูริวและอาณาจักรแพ็กเจได้ใน ค.ศ. 676 ในช่วงที่รวมอาณาจักรทั้งสามเข้าด้วยกันแล้ว เกาหลีมีความเจริญทางพุทธศาสนา นับได้ว่าเป็นยุคของศาสนาพุทธ มีศิลปะ และการก่อสร้างหลายอย่าง เช่น ความมีชื่อเสียงของการแกะสลักพระพุทธรูปหินแกรนิตที่วัดในเมืองคยองจู (Kyongju) ซึ่งเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรชิลลา ในสมัยนี้ เกาหลีรับแบบอย่างความเจริญมาจากจีน จนอาณาจักรชิลลามีชื่อว่า “ถังน้อย” (Little Tang) ต่อมาเมื่อกษัตริย์ผู้นำอันแอ

มีการกบฏหลายครั้ง ในศตวรรษที่ 9 อาณาจักรซิลลาจึงเสื่อมไป

เกาหลียุคกลางรวมตัวกันอีกครั้งภายใต้การนำของวังคอง (Wang Kong) ตั้งราชวงศ์โคริโย (Koryo) ค.ศ. 918–1392 มีเมืองเคซอง (Kaesong) เป็นเมืองหลวง ในสมัยนี้ พุทธศาสนาได้รับความนิยมมาก พระภิกษุได้รับการยกย่องเท่าเทียมกับชนชั้นขุนนาง พระไตรปิฎกฉบับเกาหลี (Tripitaka Kareana) นับว่าเป็นต้นฉบับตัวเขียนที่สมบูรณ์ที่สุดในโลก มีการทำแท่นพิมพ์โลหะเคลื่อนที่ได้ก่อน จอห์น กูเทนเบอร์ก (John Gutenberg) ถึง 200 ปี มีการทำเครื่องปั้นและเครื่องเคลือบดินเผาสีเขียวฟ้าจำพวกถ้วยชามและหม้อไหอย่างประณีตบรรจง แกะสลักลวดลาย มีสีสันสวยงามวิจิตรพิสดาร และมีคุณค่าทางศิลปะยิ่งนัก ซึ่งเป็นสินค้าที่ชาวต่างประเทศสนใจและเก็บสะสมไว้เป็นสมบัติล้ำค่า

คำว่า “เกาหลี” (Korea) เป็นคำที่มาจาก โคริโย (Koryo) นั่นเอง

ต่อมาในปลายอาณาจักรโคริโย มีการแบ่งอำนาจกันระหว่างขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนิยมราชวงศ์หมิงของจีน และกลุ่มนิยมมองโกล

ในที่สุด ในปี ค.ศ. 1231 จีนภายใต้ราชวงศ์หยวนของพวกมองโกล ได้เข้ามารุกรานและครอบครองเกาหลีใน ค.ศ. 1258 ต่อมา ใน ค.ศ. 1392 นายพล ยี ซองเกีย (Yi Song-gye) ได้ทำการรัฐประหารแย่งชิงอำนาจจากพวกมองโกลได้สำเร็จ จัดตั้งราชวงศ์ ยี (Yi Dynasty) แห่งอาณาจักรโชเชิน (Choson Kingdom) ค.ศ. 1392–ค.ศ. 1910 รวมเวลา 518 ปี ของการสร้างสมอารยธรรมเกาหลี มีเมืองแอนยาง (An-Yang) ปัจจุบันคือกรุงโซลเป็นเมืองหลวง มีการสร้างพระราชวังและประตูเมืองที่ใหญ่โตสวยงาม มีการปฏิรูปการเมืองการปกครองในสมัยกษัตริย์เซจง (King Sejong) ค.ศ. 1418–1450 ซึ่งเป็นยุคทองของความสำเร็จทางภูมิปัญญา และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม มีการประดิษฐ์ตัวอักษรเกาหลีที่เรียกว่า อักษรฮันกุล (Han-gul) ใน ค.ศ. 1443 มีการจัดตั้ง กระทรวง ทบวง กรม ได้แก่ สำนักนายกรัชมন্ত্রী สำนักราชเลขาธิการ หน่วยงานเทียบเท่ากระทรวงอีก 6 หน่วยงาน มีการลอกเลียนแบบการปกครองส่วนภูมิภาคจากจีน มีการรับข้าราชการด้วยการสอบไล่ และรับอิทธิพลของลัทธิขงจื้อ อาจกล่าวได้ว่าเกาหลีในสมัยนี้คือจีนจำลอง (China Replica)

เกาหลีในช่วงศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา มีการแตกแยกและขัดแย้งโดยทั่วไป ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความแค้นระหว่างตระกูล ความเป็นปฏิปักษ์ส่วนตัว ความขัดแย้งกันในเรื่องความคิดและนโยบาย มีผลทำให้เกาหลีอ่อนแอ ญี่ปุ่นฉวยโอกาสรุกรานเกาหลี จินราชวงศ์หมิงได้ช่วยปกป้องเกาหลีจากญี่ปุ่น ใน ค.ศ. 1592 และ 1598 เกาหลีได้รับความช่วยเหลือจาก

จีน มีผลทำให้อารยธรรมจีนมีอิทธิพลต่อเกาหลีมาก และมีความสัมพันธ์ฉันท์ประเทศราชของจีน มีการส่งเครื่องราชบรรณาการให้แก่จีน ชนชั้นปกครองของจีนก็พอใจสภาพเช่นนี้ เพราะจีนเป็นเกราะคุ้มครองชนชั้นปกครองและราชวงศ์ยี่ให้อยู่ในอำนาจตลอดไป ดังนั้น ในสมัยนี้ลัทธิขงจื้อและระบบการเป็นประเทศราชของจีนจึงเป็นลักษณะเด่นของเกาหลีและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เกาหลีจำกัดความสัมพันธ์ไว้แต่เฉพาะจีนและญี่ปุ่นเท่านั้น เมื่อชาติตะวันตกต้องการติดต่อมีสัมพันธ์ไมตรีด้วยกับเกาหลี ก็ไม่ได้รับการตอบสนองใด ๆ ทำให้สังคมเกาหลีไม่ได้รับวิทยาการใหม่ และไม่มีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น เกาหลีในศตวรรษที่ 19 จึงไม่พร้อมที่จะเผชิญกับโลกกว้าง การเมืองการปกครองไม่มีประสิทธิภาพ เศรษฐกิจล้าหลัง สังคมเสื่อมโทรม และประชาชนได้รับความยากลำบาก เกาหลีจึงเป็นสังคมที่อยู่กับที่และเต็มไปด้วยความอ่อนแอภายใน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

ให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องอิทธิพลของอารยธรรมจีนที่มีต่อเกาหลีในสมัยอาณาจักรซิลลา

3. เกาหลียุคใหม่

ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 ประมาณ ค.ศ. 1876 เกาหลีเปิดประเทศติดต่อกับต่างชาติ เนื่องจากสภาพที่ตั้งบนคาบสมุทรเกาหลีที่เปรียบเทียบกับสะพานเชื่อมเกาหลีกับจีน แมนจูเรีย และรัสเซีย ตลอดจนความสำคัญทางจุดยุทธศาสตร์ ทำให้เกาหลีต้องเป็นสมรภูมิต่อหลายครั้ง เช่น สงครามจีน-ญี่ปุ่น (Chinese-Japanese War, ค.ศ. 1894-1895) และสงครามญี่ปุ่น-รัสเซีย (Japanese-Russian War ค.ศ. 1904-1905) เกาหลีเป็นประเทศที่พยายามหลีกเลี่ยงสงครามด้วยการใช้นโยบายแยกตัวอยู่อย่างโดดเดี่ยวและยึดมั่นในสันติภาพจนได้รับสมญาว่า รัฐฤๅษี (The Hermit State) แต่เกาหลีก็ไม่อาจจะหลุดพ้นจากการคุกคามของชาติที่มีอิทธิพลคือญี่ปุ่น ซึ่งถือว่าเกาหลีมีความสำคัญต่อญี่ปุ่นอย่างมากทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ การสงคราม และผลกระทบโดยตรงต่อผลประโยชน์ของญี่ปุ่นจากการติดต่อกับส่วนอื่น ๆ ของเอเชีย ญี่ปุ่นมีนโยบายที่จะเข้ามายึดครอง มีบทบาทและอิทธิพลอย่างเต็มที่ในเกาหลีตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา ในที่สุดวันที่ 22 สิงหาคม ค.ศ. 1910 ญี่ปุ่นได้ยึดครองและบังคับให้เกาหลีลงนามยอมเป็นส่วนหนึ่งของญี่ปุ่น เกาหลีต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของญี่ปุ่นเป็นเวลานานถึง 35 ปี สร้างความขมขื่นและเกลียดชังให้แก่ชาวเกาหลีอย่างมาก เพราะญี่ปุ่นได้กอบโกยตักตวงผลประโยชน์

อย่างเต็มที่จากทรัพยากรธรรมชาติและแรงงานของเกาหลี ขู่บังคับให้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาราชการ เปลี่ยนชื่อเป็นแบบญี่ปุ่น สนับสนุนให้นับถือศาสนาชินโต ตั้งหน่วยสืบราชการลับเพื่อสอดส่องจับกุมผู้ขัดขืน ย้ายโรงงานอุตสาหกรรมของเกาหลีไปอยู่ทางภาคเหนือ และให้ภาคใต้เป็นแหล่งเกษตรเพื่อเป็นอยู่ชั่วคราวให้กับญี่ปุ่น มีการโอนกิจการธนาคาร การคมนาคมขนส่ง และสหกรณ์ ให้ไปอยู่ภายใต้การอำนวยการของบริษัทบูรพาแห่งญี่ปุ่น เพื่อนำผลประโยชน์รายได้ส่งให้แก่ญี่ปุ่น

ชาวเกาหลีได้รับการกดขี่และเดือดร้อนยากลำบากมาก ในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 ชาวเกาหลีได้จัดตั้งขบวนการกู้ชาติ (The Independence Movement) ทำการต่อสู้ ชุมนำร้ายและทำลายชีวิตทรัพย์สินของทหารและพลเรือนญี่ปุ่นโดยทั่วไป ผู้ปกครองญี่ปุ่นจึงได้กวาดล้างขบวนการกู้ชาติอย่างทารุณโหดร้าย ทำให้ชาวเกาหลีนับแสนคนต้องอพยพหลบหนีไปอาศัยอยู่ในบริเวณกันโก (Kun-go) ซึ่งอยู่ทางเหนือติดกับจีนและรัสเซีย ส่วนปัญญาชนและผู้มีฐานะดีได้อพยพไปตั้งหลักแหล่งที่เกาะฮาวายและแผ่นดินใหญ่ของสหรัฐอเมริกา บางกลุ่มก็ไปอยู่เซี่ยงไฮ้และเมืองใหญ่ ๆ ของจีน พวกเหล่านี้ได้ลี้ภัยส่งเงิน อาวุธ และความช่วยเหลือต่าง ๆ มาให้ชาวเกาหลีในประเทศสู้รบกับญี่ปุ่น

ขบวนการกู้ชาติเกาหลีแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มชาตินิยมและเสรีนิยม กับกลุ่มคอมมิวนิสต์ จุดประสงค์สำคัญ คือการกู้ชาติให้เป็นอิสระโดยไม่ได้คำนึงถึงลัทธิการเมืองหรือผลลัพธ์อื่นใดที่จะตามมาในอนาคต

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดพร้อมกับการพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น เกาหลีจึงได้รับเอกราชในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1945 ซึ่งถือว่าเป็นวันอิสรภาพ (Liberation Day) และเป็นวันหยุดราชการในปัจจุบัน ในเวลาเดียวกัน เกาหลีได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เกาหลีใต้และเกาหลีเหนือ ตรงเส้นขนานที่ 38 องศาเหนือ ซึ่งเป็นเขตปลอดทหาร (The Demilitarized Zone)

เกาหลีใต้เรียกชื่อว่า สาธารณรัฐเกาหลี (The Republic of Korea) มีการปกครองแบบประชาธิปไตย ดร. ซิงแมน รี (Singman-Ri) ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนแรก รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่ร่างเสร็จในวันที่ 17 กรกฎาคม ค.ศ. 1948 ซึ่งถือว่าเป็น วันรัฐธรรมนูญ (Constitution Day) และเป็นวันหยุดราชการในปัจจุบัน

เกาหลีเหนือเรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี (The Democratic People's Republic of Korea) มีการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ นายคิม อิลซุง (Kim Il Sung) เป็นผู้นำประเทศจัดตั้งรัฐบาล เมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1948

นับตั้งแต่นั้นมา เกาหลีใต้และเกาหลีเหนือต่างมีฐานะเป็นประเทศอิสระ และต่างเริ่มบูรณะประเทศของตนต่อไป กองทัพของสหรัฐอเมริกาซึ่งได้รับมอบหมายจากองค์การสหประชาชาติ ให้เป็นผู้ดูแลเกาหลีใต้ได้ถอนตัวออกจากเกาหลีใต้เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1949 หลังจากสิ้นสุดพันธะที่ต้องคุ้มครองเกาหลีใต้แล้ว มีผลทำให้ประสิทธิภาพและกำลังอาวุธในการป้องกันเกาหลีใต้ลดลง ในขณะที่เกาหลีเหนือได้รับการเสริมกำลังทหารและอาวุธจากรัสเซียอย่างต่อเนื่อง

สงครามเกาหลี (Korea War ค.ศ. 1950—1953)

เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน ค.ศ. 1950 กองทหารเกาหลีเหนือจำนวนมากกว่า 60,000 คนได้รุกข้ามเขตเส้นขนานที่ 38 เข้ามาในเกาหลีใต้ และสามารถยึดกรุงโซลได้ภายใน 5 วัน สหรัฐอเมริกาและกองทหารของสหประชาชาติจึงได้ยกพลขึ้นบกที่เกาหลีใต้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อต่อสู้ขับไล่กองทหารเกาหลีเหนือออกไป และได้โจมตีดินแดนบางส่วนของจีนคอมมิวนิสต์ ทำให้จีนไม่พอใจเพราะเป็นการละเมิดอธิปไตย จีนจึงได้ส่งกำลังทหารช่วยรบกับกองทหารเกาหลีเหนือ ยึดดินแดนที่เสียไปได้คืนมาหมด และยังได้ยึดกรุงโซลและเมืองอื่น ๆ ในเกาหลีใต้ ต่อมากองทัพสหรัฐอเมริกาและสหประชาชาติสามารถยึดดินแดนเกาหลีใต้กลับคืนมาได้ ในที่สุดมีการเซ็นสัญญาทางทหาร (The Armistic Agreement) หยุดยิงที่หมู่บ้านปันมุนจอม (Panmunjom) ในเขตปลอดทหาร เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1953 ซึ่งเป็นการสิ้นสุดสงครามเกาหลีที่กินระยะเวลานานถึง 3 ปี เหตุการณ์ดังนี้ได้เพิ่มรอยร้าวของการแตกแยกและชิงดีชิงเด่นกันมากยิ่งขึ้นระหว่างเกาหลีใต้และเกาหลีเหนือ แต่อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 1980 เกาหลีใต้ประสบผลสำเร็จอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจ พัฒนาประเทศเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ในทศวรรษที่ 1990 อาจจะเป็นช่วงเวลาที่ดีของความหวังในการรวมชาติเกาหลีให้สำเร็จ

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

ให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับสงครามจีน—ญี่ปุ่น และสงครามญี่ปุ่น—รัสเซีย

4. ความเจริญของเกาหลี

ความเจริญของเกาหลีแสดงออกในทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนาและความเชื่อ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

ทางด้านสังคม

สังคมเกาหลีประกอบด้วยผู้คนที่สืบเชื้อสายมาจากเผ่าพันธุ์เดียวกัน คือ มองโกลอย มีชนกลุ่มน้อยคือชาวจีนประมาณ 30,000 คน เข้ามาอยู่ในกรุงโซล ในสมัยอาณาจักรโชเชอน

สังคมเกาหลีแบ่งออกเป็น 4 ชั้น คือ

1. ชั้นสูงเรียกว่า ยางบัน (Yang-ban) ได้แก่พวกขุนนาง ข้าราชการระดับสูงทั้งที่เป็นทหารและพลเรือน นักวิชาการและนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เป็นบุคคลที่มีเกียรติสูงในสังคม ได้รับสิทธิพิเศษ บุตรหลานของชั้นสูงจะได้รับยศฐาบรรดาศักดิ์ตั้งแต่เกิด และได้รับการคุ้มครองอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คนชั้นสูงที่มีฐานะดีจะจัดตั้งสมาคมเครือญาติเรียกว่า ซองเฮ (Shong-Hei) ทำหน้าที่จัดพิธีไหว้บรรพบุรุษ ยกย่องบรรพบุรุษที่มีชื่อเสียงเพื่อให้คนในสกุลเดียวกันรุ่นหลังได้รู้จักและรวมตัวกัน
2. ชั้นกลางเรียกว่า ชินจิน (Shin-jin) ได้แก่ ข้าราชการระดับกลางและต่ำ มีตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมและการศึกษาสูงกว่าสามัญชน
3. ชั้นสามัญหรือชนชั้นสามเรียกว่า แชง มิน (Sang-min) ได้แก่ กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพทางธุรกิจ การค้า ชาวไร่ ชาวนา และช่างฝีมือ
4. ชั้นต่ำ หรือชนชั้นที่สี่เรียกว่า ซุน มิน (Sun-min) ได้แก่ คนประกอบอาชีพเฉพาะอย่าง นักแสดง คนล่าสัตว์ และทาส

คนชั้นสูงจะเรียกชนชั้นที่ต่ำกว่าว่า “แชง นอม” (Sang-nom) หรือไพร่ เป็นการดูถูกเหยียดหยาม ในแต่ละชนชั้นจะมีการแบ่งแยกและข้อห้ามในเรื่องที่อยู่อาศัย ภาษาพูด เครื่องแต่งกาย ห้ามแต่งงานต่างชนชั้น และห้ามทำพิธีศพร่วมกัน ห้ามชนชั้นต่ำสวมเสื้อผ้าที่มีสีสันหลากหลายสี ห้ามใช้หินเป็นบันไดขึ้นบ้าน เป็นต้น ระบบชนชั้นถูกยกเลิกไปเมื่อ ค.ศ 1894 ในช่วงสงครามจีนและญี่ปุ่น และถูกทำลายอีกครั้งในสมัยสงครามเกาหลี ค.ศ. 1950 มีผลทำให้สังคมเกาหลีมีความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น แต่ในยุคปัจจุบันเกาหลีประสบผลสำเร็จอย่างสูงในการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจ ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมปรากฏชัดขึ้น จึงมีการเรียกผู้ที่มีฐานะดีและมีตำแหน่งหน้าที่สูงว่า “ยาง บัน” อีกครั้ง

ลักษณะครอบครัว มีการถ่ายทอดอำนาจและมรดกทรัพย์สินโดยถือฝ่ายชายเป็นหลัก แต่ละตระกูลจะมีสมุดบันทึกรายชื่อสมาชิกตระกูลเรียกว่า โชเร (Chore-bu) เก็บไว้ให้ลูกหลานรับรู้และบันทึกรายชื่อต่อไป ระบบครอบครัวได้รับอิทธิพลมาจากขงจื้อ มีข้อบัญญัติ 5 ประการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง ที่จะต้องมีความถูกต้อง เทียงธรรม
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร จะต้องมีความรักและความผูกพัน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างพี่กับน้องชาย จะต้องยึดความสูงต่ำอย่างเคร่งครัด
4. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน จะต้องมีความซื่อสัตย์และจริงใจต่อกัน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง จะต้องมีการแบ่งหน้าที่กัน

หลักคำสอนของขงจื้อทำให้ครอบครัวมีระเบียบแบบแผน มีหน้าที่ต้องพึงปฏิบัติต่อกันอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะความกตัญญูกตเวทิตา

ครอบครัวใดที่ไม่สามารถมีบุตรชายได้ถือว่าเป็นความผิดอย่างร้ายแรง เพราะทำให้สายตระกูลขาดไป เป็นสาเหตุของการฟ้องหย่าและแต่งงานใหม่ได้

การเรียกชื่อคนเกาหลี จะเรียกชื่อสกุลก่อน แล้วตามด้วยชื่อต้นของแต่ละคน ซึ่งมีตัวอักษร 2 ตัว เช่น ปัก จุงฮี, ชุน ดูฮวาน, โรห์ เตจู เป็นต้น ชื่อสกุลของเกาหลีมีประมาณ 250–300 ชื่อ ส่วนใหญ่ที่พบบ่อยได้แก่ คิม, ยี, ปัก, แช, โซ, ฮา, กัง และคยู เป็นต้น การตั้งชื่อส่วนใหญ่ได้มาจากแบบอย่างของบรรพบุรุษ สถานที่ ต้นไม้ สัตว์ และธรรมชาติที่มีความหมายในทางที่ดี เป็นมงคล ร่ำรวย มีโชควาสนา มีคุณธรรม มีความเจริญก้าวหน้า อายุยืน สูงศักดิ์ ฉลาด เชื้อพียง สุขภาพอ่อนโยน และประสบผลสำเร็จ คนเกาหลีจะแต่งงานกับคนในสายเลือดเดียวกันไม่ได้ เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายหญิงจะไม่เปลี่ยนชื่อตามสามี ยกเว้นการเรียกชื่ออย่างเป็นทางการแบบตะวันตก เช่น นายและนางคิม เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ

คนเกาหลีที่มาจากถิ่นบ้านเกิดเดียวกันมักจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีการช่วยเหลือกันอย่างดี แต่ขณะเดียวกันก็มีผลเสียทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคมและมีการชิงดีชิงเด่นกัน ต่อสู้แข่งขันกันระหว่างกลุ่มชนที่มาจากต่างถิ่นกัน ความแตกแยกระดับประเทศที่เห็นได้ชัดเจนระหว่างคนที่มาจาก 2 ภูมิภาค คือ

คนภาคตะวันตก ประกอบด้วยคนจากจังหวัดโซลลาเหนือและโซลลาใต้ มีเมืองกวางจู เป็นเมืองสำคัญ

คนภาคตะวันออก ประกอบด้วยคนจากจังหวัดเคียนแซงเหนือและเคียนแซงใต้ โดยมีเมืองใหญ่ เช่น ปูซาน เตกู อุลซาน คูมิ และเมซาน เป็นเมืองสำคัญ คนภาคตะวันออกจะถือว่าตนเองเป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้นำประเทศได้

ผู้นำประเทศคนสำคัญมาจากภาคตะวันออก เช่น บัก จุงฮี, ชุน ดูฮวาน, โรห์ เตว เป็นต้น คนภาคตะวันออกมักจะดูถูกคนที่มาจากตะวันตกว่าต่ำต้อยและด้อยกว่า ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งกันอยู่เสมอ

ในระดับประเทศ ความขัดแย้งระหว่างภาคก่อให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาประเทศ เช่น ประธานาธิบดี บัก จุงฮี เป็นชาวเมืองคูมิ มีผลทำให้เมืองคูมิได้รับการส่งเสริมพัฒนาให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมผลิตเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เมืองเตวูเป็นแหล่งทอผ้าขนาดใหญ่ เมืองโปฮางเป็นแหล่งผลิตเหล็กกล้า เมืองอูลซานเป็นแหล่งต่อเรือและผลิตเครื่องจักรและรถยนต์ เมืองปูซานเป็นเมืองท่าเรือและศูนย์กลางการค้า นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้สร้างทางหลวงขนาดใหญ่ 2 สายระหว่างกรุงโซลกับเมืองปูซาน ซึ่งถือเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งแต่เมื่อประธานาธิบดี บัก จุงฮี เป็นผู้บริหารประเทศ

สังคมเมืองในเกาหลีมีลักษณะเด่นเป็นลักษณะเฉพาะ ปัจจุบันมีประชาชนส่วนใหญ่อายุ 65 อาศัยอยู่ในเมือง ซึ่งมีมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในชนบท ทั้งนี้เพราะในสมัยประธานาธิบดี บัก จุงฮี ได้เร่งพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้คนละทิ้งไร่นามาทำงานในเมืองกันมาก คนเหล่านี้ได้นำเอาวัฒนธรรมชนบทเข้าไปใช้ในเมืองด้วย แต่ได้ปรับให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ของเมือง ดังนั้นความสัมพันธ์ของสังคมเมืองจึงเป็นแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเมืองและวัฒนธรรมชนบทระหว่างความช่วยเหลือร่วมมือกับความเป็นอยู่แบบปัจเจกชนนิยม เป็นแบบ “ชนบทในเมือง”

การรวมกลุ่มกันตามอาชีพ เป็นสหกรณ์ สมาคม มีผลทำให้เกาหลีมีพลังอำนาจในการต่อรองกับลูกค้าต่างประเทศ กลุ่มที่มีความเข้มแข็งรัฐบาลจะให้การสนับสนุนทางด้านเงินกองทุน สิทธิพิเศษ และบุคลากร สมาชิกของกลุ่มจะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มอย่างเคร่งครัด มิฉะนั้นจะถูกลงโทษอย่างรุนแรง ดังนั้น การฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่มจึงไม่ค่อยเกิด จึงกล่าวได้ว่า สังคมเกาหลีมีโครงสร้างที่แน่นอนเพราะมีการร่วมมือสูง แต่ขณะเดียวกันคนเกาหลีจะมีลักษณะปัจเจกชนนิยมที่ถือตนเป็นใหญ่

ระบบคิเอ (Kei-Aae) คือการรวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การสะสมทุนด้วยการเล่นแชร์ การจัดกลุ่มเวรยามตรวจความปลอดภัยของหมู่บ้าน การเรียกรับเงินหรือสิ่งของเมื่อเกิดภัยพิบัติ การร่วมทำบุญในงานต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานวันเกิด งานศพ เป็นต้น

การจัดระบบคิเอของสังคมชนบทเกาหลี อาจจะแบ่งออกได้ตามลักษณะหน้าที่และจุดประสงค์ของการจัดได้ 5 ประการ คือ

1. คีเอเพื่อนงานสาธารณประโยชน์
2. คีเอเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. คีเอเพื่อนฝูง
4. คีเออุตสาหกรรม
5. คีเอแชร์เงิน

สมาชิกของคีเอ อาจจะมาจากคนที่มีความสัมพันธ์ต่างสายเลือด ต่างครอบครัว แต่ต้องรู้จักกันดีพอสมควร ต้องมีความซื่อสัตย์และไว้ใจได้ แต่อย่างไรก็ตาม มีการวิพากษ์วิจารณ์ คีเอแชร์เงินว่าเป็นการแข่งขันกับสถาบันการเงินที่เป็นทางการ และเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมด้วย ปัจจุบันเมื่อระบบเศรษฐกิจของเกาหลีเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศพัฒนา คีเอแชร์เงินค่อย ๆ ลดความสำคัญลงไปมาก แต่ยากที่จะหมดไปจากสังคมเกาหลี เพราะคีเอได้หยั่งรากลึกกลงไปในสังคมเกาหลีเป็นเวลานานหลายศตวรรษ

ทางด้านเศรษฐกิจ

ในรอบ 25 ปีที่ผ่านมา เกาหลีใต้ประสบผลสำเร็จในฐานะประเทศที่เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจรวดเร็วที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง และกำลังเลื่อนขึ้นไปติดอันดับในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ

ปัจจัยต่าง ๆ นี้เปลี่ยนสภาพเกาหลีจากเศรษฐกิจอันโดดเดี่ยวและหยุดนิ่งมาเป็นความก้าวหน้าอย่างมากทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ชาวเกาหลีเป็นคนที่มีความรู้สูง มีความขยัน อดออม มีระเบียบวินัย พร้อมทั้งจะทำงานหนักเพื่อพัฒนาเลื่อนฐานะของตนเองและครอบครัว ตลอดจนสังคมและประเทศชาติในที่สุด นอกจากนี้ ชาวเกาหลีที่มีความรู้ความสามารถได้เดินทางไปต่างประเทศพร้อมกับความชำนาญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม ในทศวรรษหลังปี 1960 รัฐบาลได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรบุคคลเหล่านี้เพื่อเปลี่ยนประเทศจากการเกษตรและอุตสาหกรรมเบา เช่น สิ่งทอและอาหารมาเป็นอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมทางเคมีเพื่อการส่งออก ได้แก่ การผลิตรถยนต์ หุ่นยนต์ เคมีภัณฑ์ สารกึ่งตัวนำ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ชั้นนำ เช่น โทรทัศน์ วีซีอาร์ เต่าหุงต้ม เกาหลีเป็นที่รู้จักในฐานะที่มีโรงงานเหล็กกล้าที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในโลก และมีอุตสาหกรรมต่อเรือที่ใหญ่เป็นลำดับที่สองของโลก

นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจได้เริ่มเมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดี ปักจุงฮี ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติใน ค.ศ. 1962 กินระยะเวลา 5 ปี ถึง ค.ศ. 1967

โดยวางเป้าหมายที่จะปรับปรุงและพัฒนาประเทศให้กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมในขั้นพื้นฐาน เกาหลีใต้ใช้กลยุทธ์หลักทางเศรษฐกิจถึง 2 ประการ คือ การทดแทนการนำเข้าและส่งเสริม การส่งออก นับว่านโยบายพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีประสบความสำเร็จอย่างสูง ดัง จะเห็นได้จากอัตราการเจริญเติบโตที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติประจำปี โดย เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 9.2 ในช่วงปี 1962—1979 ปรากฏว่าปี 1987 อัตราความเจริญสูงถึงร้อยละ 12.2 ซึ่งสูงที่สุดในโลก หรืออาจจะมองจากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติต่อหัว 80 ดอลลาร์ ในปี 1962 แต่ปรากฏว่าในปี 1987 ผลิตภัณฑ์ประชาชาติสูงถึง 4,045 ดอลลาร์ต่อปี หรือสินค้า ขยายออกของเกาหลีมีร้อยละ 20 ใน ค.ศ. 1962 และเป็นร้อยละ 90 ใน ค.ศ. 1982 นับว่าความ เจริญทางด้านอุตสาหกรรมการผลิตทำให้เศรษฐกิจเกาหลีเติบโตได้อย่างน่าพิศวง

มีข้อน่าสังเกตว่า ประเทศในเอเชียที่ประสบผลสำเร็จทางเศรษฐกิจ เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ ล้วนแต่เป็นสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อแทบทั้งสิ้น

ทางการศึกษา

ชาวเกาหลีให้ความสำคัญแก่การศึกษาเป็นอย่างมากนับเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้ว และยังคงสืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาอย่างเป็นทางการในเกาหลี เริ่มในสมัยสามอาณาจักร มีการจัดตั้งสถาบัน อุดมศึกษาโดยการดำเนินงานของรัฐ เรียกว่า เตฮัค ใน ค.ศ. 372 ในสมัยอาณาจักรโคริโย มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ารับราชการ มีการก่อตั้งสถาบันอุดมศึกษามหา วิทยาลัยแห่งชาติเรียกว่า “คูกซากัน” ใน ค.ศ. 992 และในเวลาเดียวกัน รัฐบาลได้ส่งนัก ศึกษาที่มีความรู้ไปยังภูมิภาคเพื่อจัดการศึกษาให้แก่คนในท้องถิ่น

ในสมัยอาณาจักรโชเชอน ผู้นำประเทศใช้หลักศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการปกครอง บ้านเมืองและสถาบันทางสังคมของลัทธิขงจื้อ

ต่อมาเมื่อกระแสแห่งความเจริญและวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลมายังประเทศเกาหลี และมีอิทธิพลมากจนมีผลให้กษัตริย์โคจยงทรงออกพระราชกฤษฎีกา ในปี ค.ศ. 1882 ส่งเสริม ให้การศึกษาเป็นเสมือนเสาหลักของประเทศ รวมทั้งกำหนดให้โรงเรียนรัฐบาลเปิดกว้างสำหรับ ประชาชนทุกระดับชั้น เรียกว่า “ยูยอง คองวัน” (Yugyong Kongwon) ซึ่งเป็นโรงเรียนแนวใหม่ แห่งแรกของเกาหลีก่อตั้งขึ้นใน ค.ศ. 1886

พวกมิชชันนารีชาวตะวันตกก็มีส่วนช่วยเหลือพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ในเกาหลีเป็น อย่างมาก โรงเรียนมิชชันนารีแห่งแรกเรียกว่า “พายชัย ฮักตัง (Paichai Haktang) ก่อตั้งใน

ค.ศ. 1886 ช่วงทศวรรษหลังปี ค.ศ. 1900 มีโรงเรียนมัธยมและวิทยาลัยเอกชนเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งก่อตั้งโดยขุนนางเกาหลีผู้มั่งคั่ง

เมื่อญี่ปุ่นยึดครองเกาหลี การพัฒนาการศึกษาใหม่ต้องหยุดชะงักเป็นเวลานานถึง 35 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1910–1945

ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1945–1970 มีการขยายตัวทางการศึกษาครั้งใหญ่ ประเทศเกาหลีสามารถจัดความไม่รู้หนังสือได้เป็นผลสำเร็จ จำนวนสถาบันการศึกษาเพิ่มจาก 3,000 แห่ง เป็น 10,000 แห่ง จำนวนนักเรียนนักศึกษาเพิ่มขึ้นจาก 1.5 ล้านคนเป็น 10 ล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด

ระบบสถานศึกษาโดยทั่วไปในเกาหลีประกอบด้วยการศึกษาก่อนวัยเรียน ที่ผู้เป็นครูหรือพี่เลี้ยงจะต้องจบการศึกษาระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยหลักสูตร 2–4 ปี สาขาการพยาบาลหรือการศึกษาก่อนวัยเรียน

การศึกษาระดับประถมเป็นภาคบังคับ นักเรียนอายุ 6–12 ปี เริ่มใน ค.ศ. 1953 ครูผู้สอนจะต้องจบการศึกษาวิทยาลัยครูหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรจะประกอบด้วยวิชาหลัก 8 วิชา คือ ศิลปกรรม ภาษาเกาหลี สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา พลศึกษา ดนตรี และ วิจารณ์ศิลป์

การศึกษาระดับมัธยม จำแนกเป็นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หลักสูตรละ 3 ปี การรับนักเรียนเข้าศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใช้วิธีจับสลากโดยใช้เกณฑ์ถิ่นที่อยู่เป็นสำคัญ วิธีนี้เริ่มใช้ตั้งแต่มีการยกเลิกการสอบเข้าเรียนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1969 เป็นต้นมา

ระบบการสอบเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการปรับปรุงแก้ไขในปี ค.ศ. 1974 เมื่อนำระบบการจับสลากมาใช้ โดยใช้เกณฑ์ถิ่นที่อยู่มาใช้กับนักเรียนที่สอบผ่านการทดสอบคุณสมบัติของรัฐบาลแล้ว มีผลให้การศึกษาในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาเท่าเทียมกัน และทำให้จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกอย่างกว้าง ๆ เป็น 2 สาย คือ สายสามัญและสายอาชีพ ซึ่งมี 8 ประเภทวิชา คือ เกษตรกรรม ช่างเทคนิค พาณิชยกรรม การพาณิชย์ การประมง การเดินทะเล ประเภทวิชาผสม และศิลปะ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาจำแนกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย หลักสูตร 2 ปี วิทยาลัยครูหลักสูตร 4 ปี และสถานศึกษาอื่น ๆ ที่มีฐานะเทียบเท่าวิทยาลัยในสาขาต่าง ๆ เช่น การพยาบาล และเทววิทยา เป็นต้น